

De rol van bodem microben in herstel van (bos) ecosystemen

Erik Verbruggen, Research Group Plants and Ecosystems (PLECO)

PLECO - Plants and Ecosystems

Dajana Radujkovic

Alba Llovet Martin

Lowie Van Ryckegem

Erik Verbruggen

Miguel Portillo Estrada

Layla Maas

Sophia Findeisen

Thomas Rombouts

- 4 Profs, ongeveer 50 onderzoekers
- Focus op ecologie van broeikasgassen, klimaatverandering, planten-biodiversiteit
- Ik focus op bodembiodiversiteit en interacties in ecosystemen

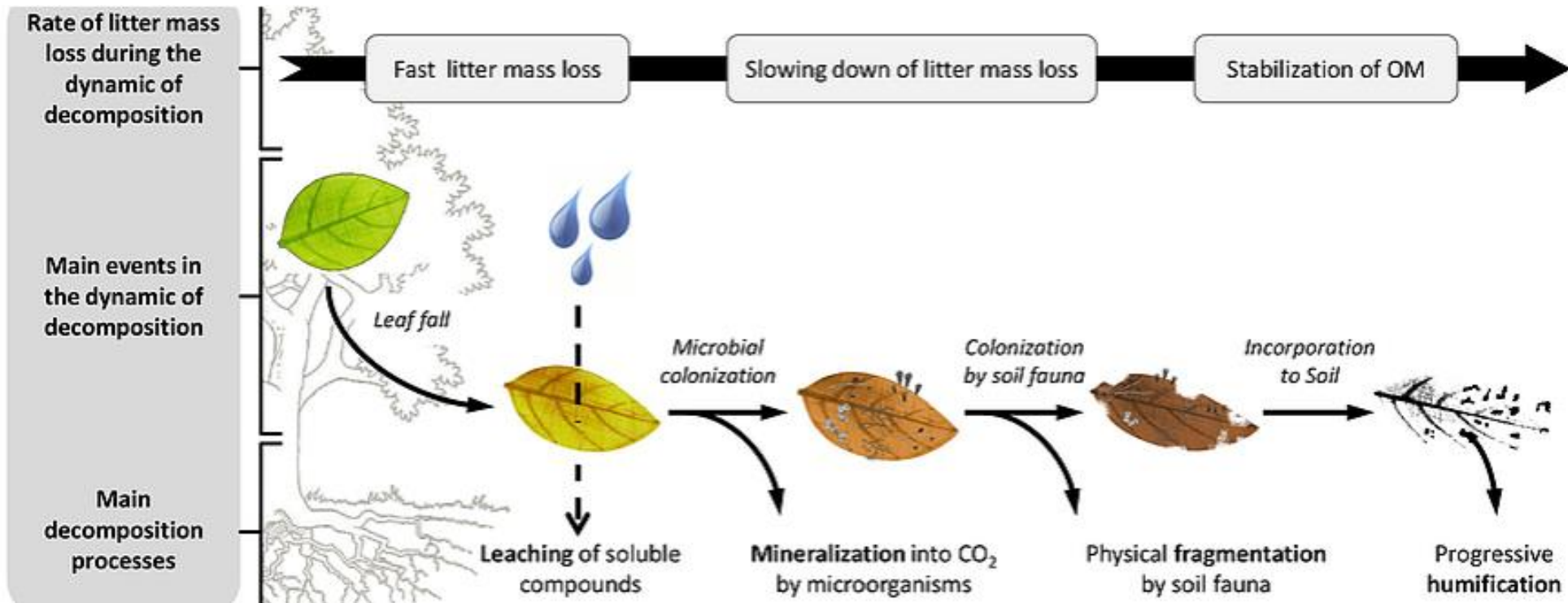
Belangrijkste onderzoeksvragen

- Wat bepaalt biodiversiteit en samenstelling van bodem microbiële gemeenschappen?
- Hoe beïnvloedt klimaatverandering het bodemleven en welk effect heeft dat op het functioneren?
- Kunnen we microben inzetten voor natuurherstel?

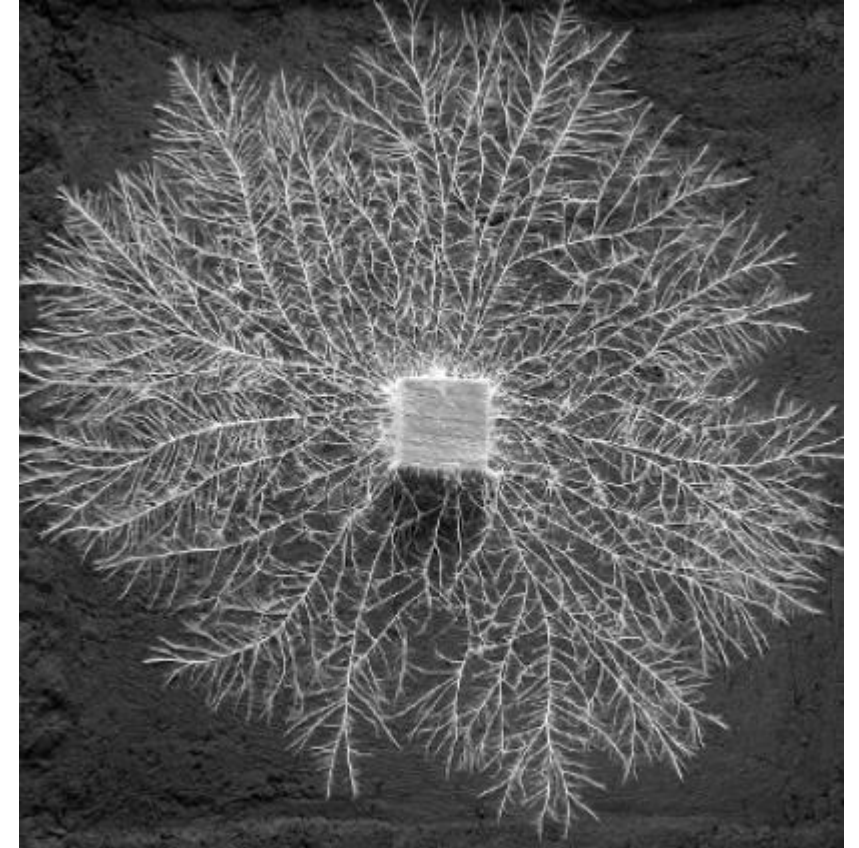
Relevantie microben bosbodems

- Afbraak en cyclering van nutriënten

Chemische afbraak - Schimmels

- Filamenteuze groei stelt in staat water/nutrienten gradienten te overbruggen
- Sommige schimmels kunnen verhoude verbindingen afbreken (e.g. lignine)
- Lage nutrienten-concentratie

Chemische afbraak - Bacteria en Archaea

- Hoge groeisnelheid onder goede omstandigheden
- Hoge diversiteit in substraatgebruik
- Kunnen consortia vormen in biofilms
- Hoge nutriënten concentratie

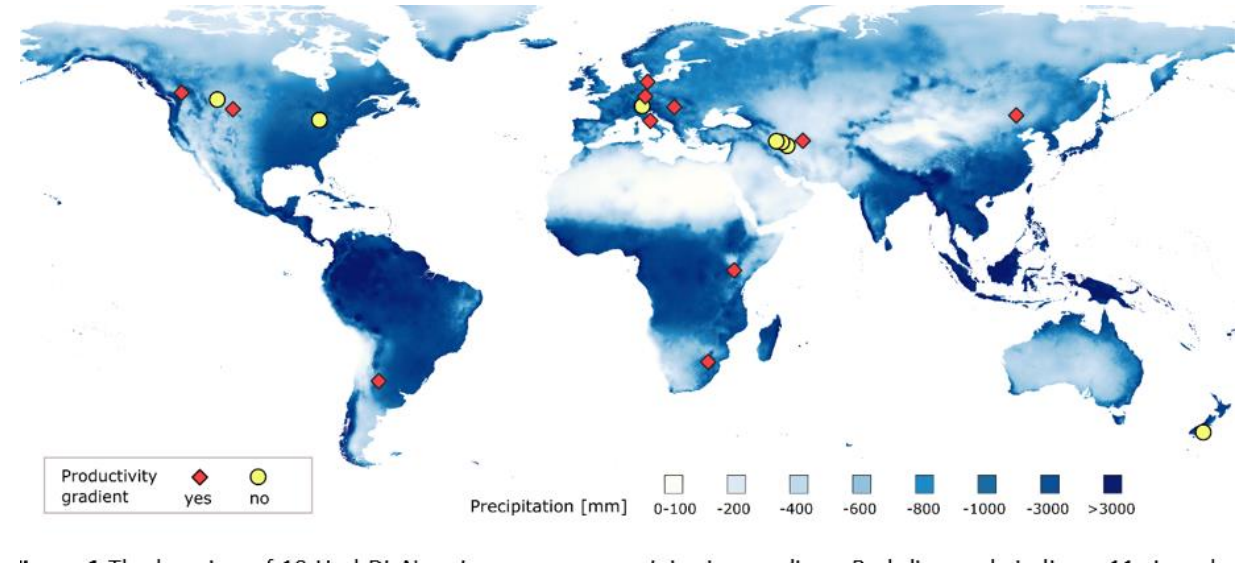
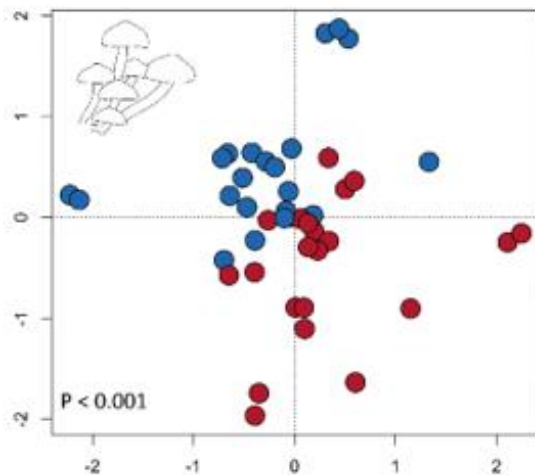
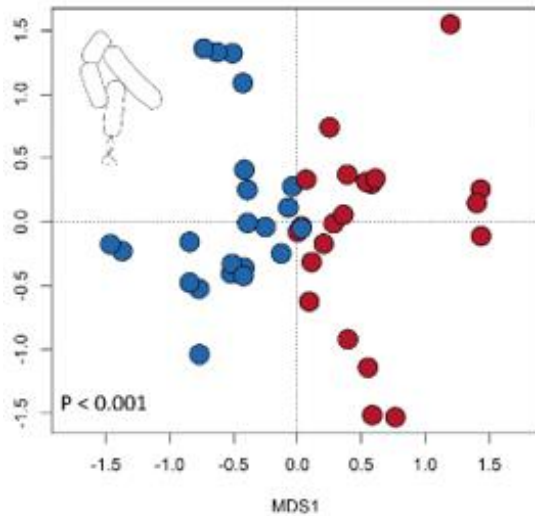

Kan een census van bodem-microben iets zeggen over de gezondheid van de bodem?

- Diversiteit zegt niet veel over functioneren van een bodem
- Welke soorten gewenst zijn is vaak erg context-afhankelijk (klimaat, bodem-type, plantensamenstelling, leeftijd)
- Goede referenties moeilijk te vinden/definieren

Toch enige bemoedigende aanwijzingen:

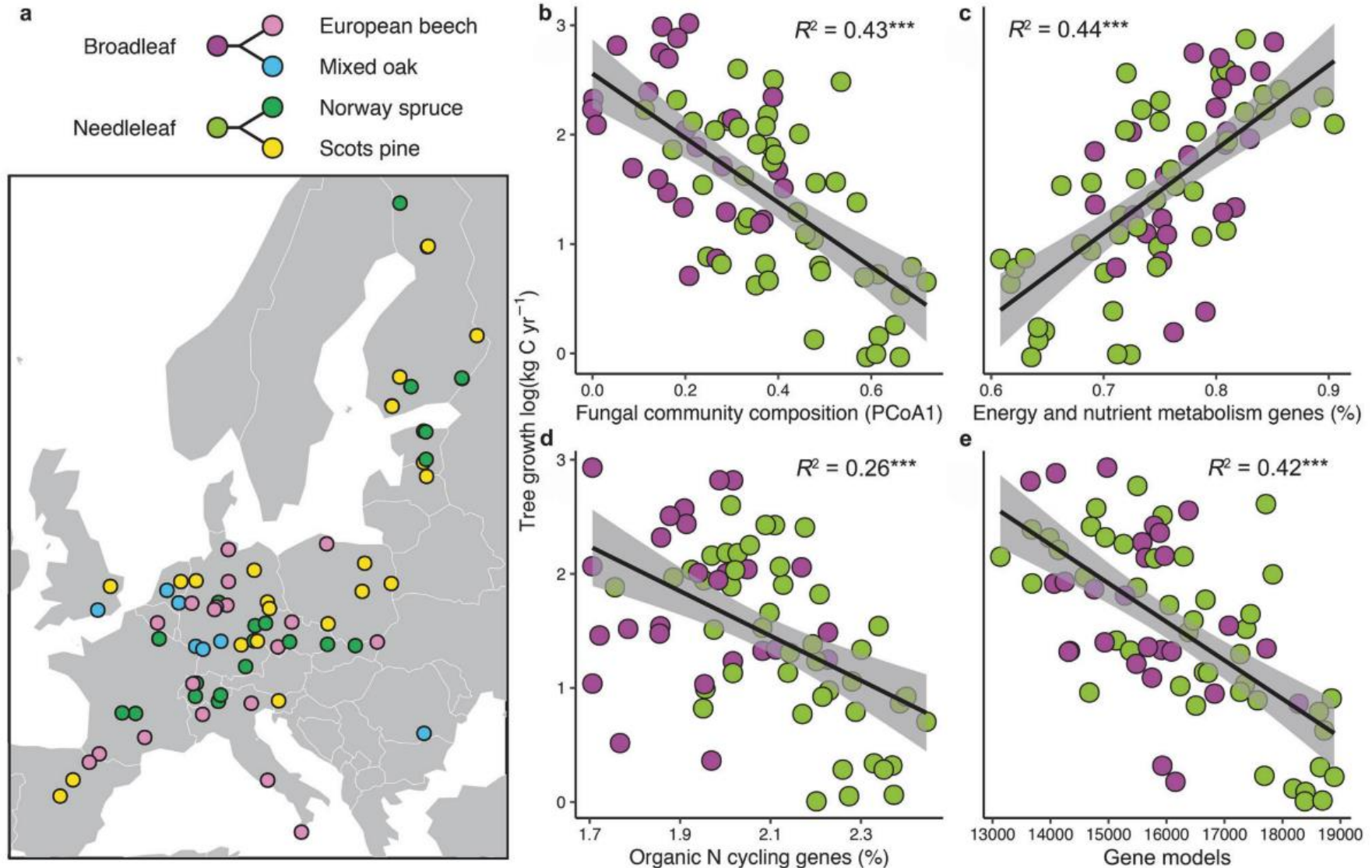
Overeenkomst in meer versus minder productieve graslanden mbt bodem microben

- Gemeenschappen in graslanden konden onderscheiden worden ahv productiviteit
- (Radujkovic et al. 2023)

Sterk verband tussen boomgroei en samenstelling ECM gemeenschap

In Europese bossen
Is iets vergelijkbaars
Waar te nemen ahv
(ectomycorrhiza-)
schimmel
samenstelling

Wat zijn mycorrhiza's?

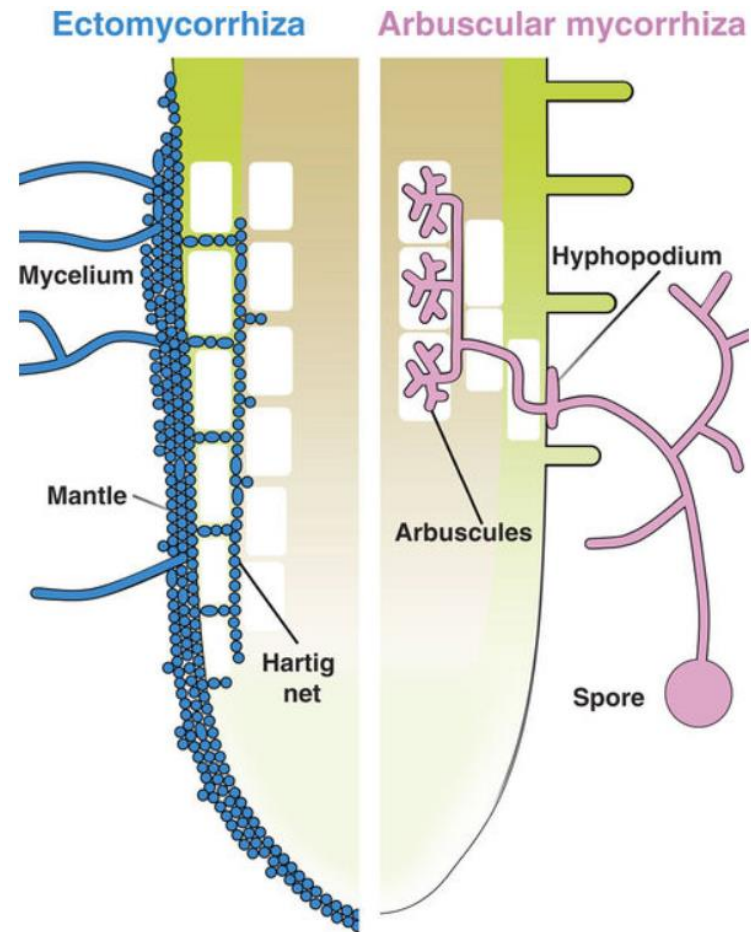
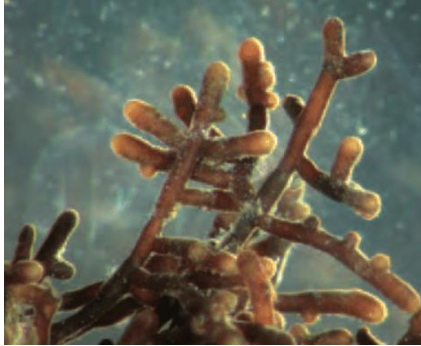
- **Myco=schimmel**
- **Rhiza=wortel**

- **Dus: “Schimmelwortel”**

- **Symbiose tussen plant en schimmels**

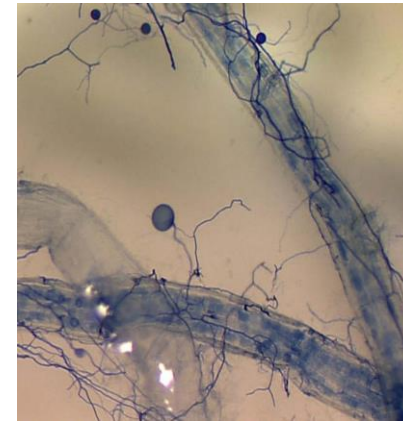
Verschillende types mycorrhiza's

- **Ectomycorrhiza's**
  - vooral bomen (eik, beuk, den)
  - Schimmel omsluit wortels met een “mantel”
- **Arbusculaire mycorrhiza's**
  - > 90% van alle landplanten (mossen, varens, vaatplanten)
  - Schimmel groeit ook binnen in wortelcellen
  - Meeste landbouwgewassen

Ectomycorrhizas

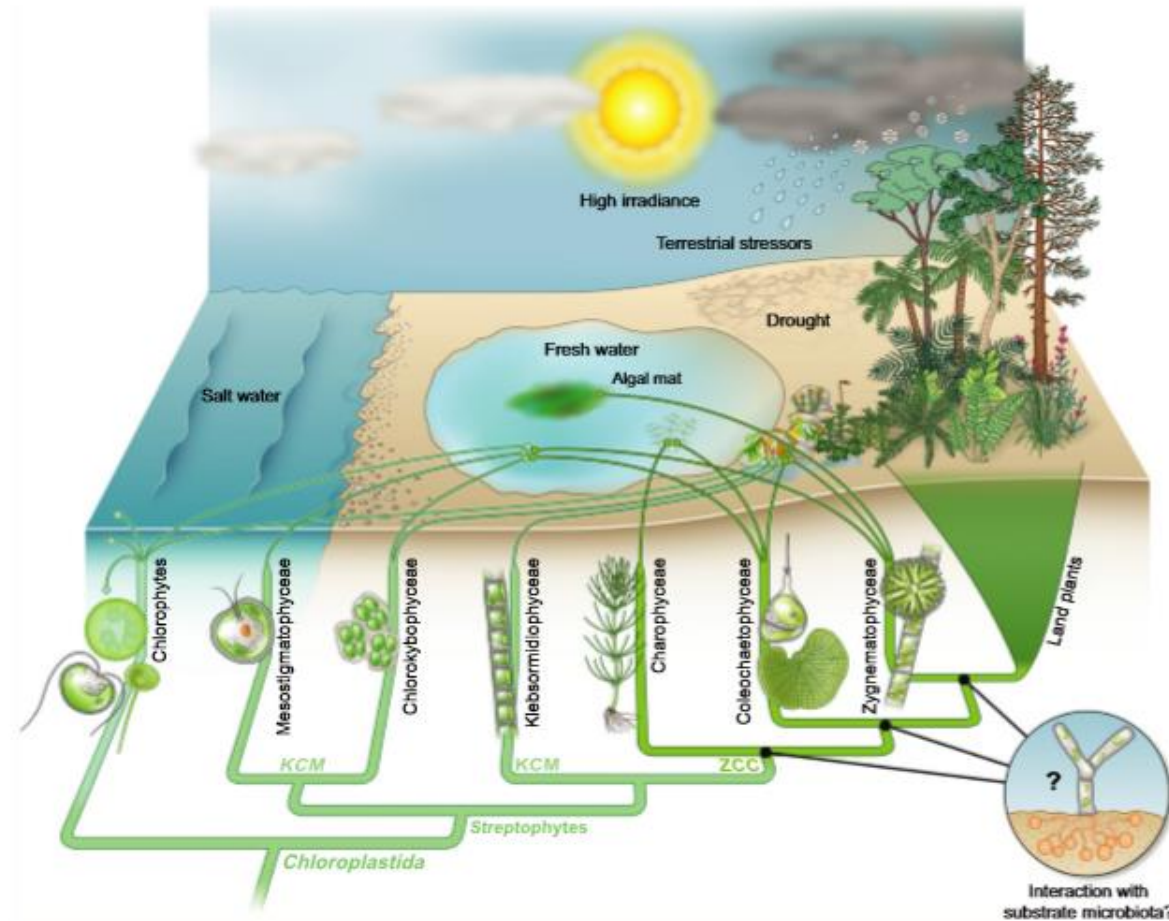

Arbusculaire mycorrhizas

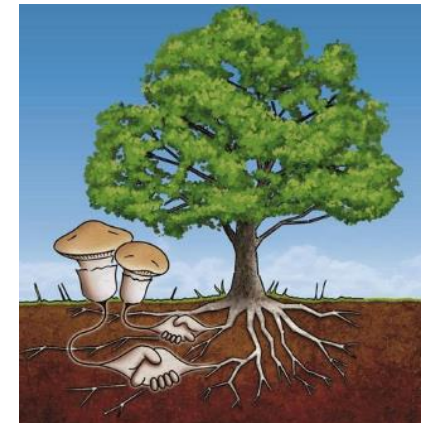
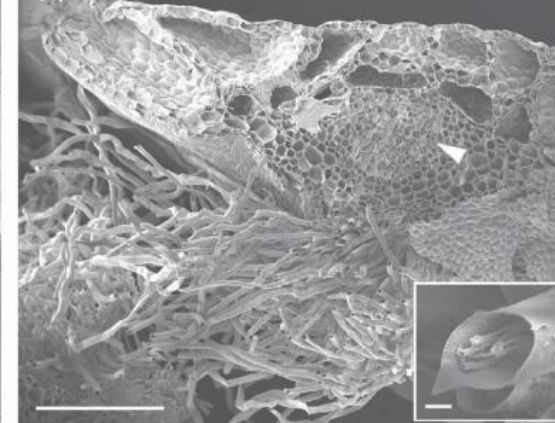
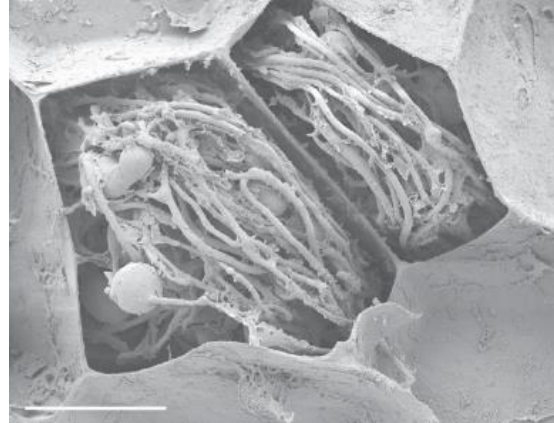
Ontstaan:

- Arbusculaire mycorrhiza veruit de oudste (>500 miljoen jaar)

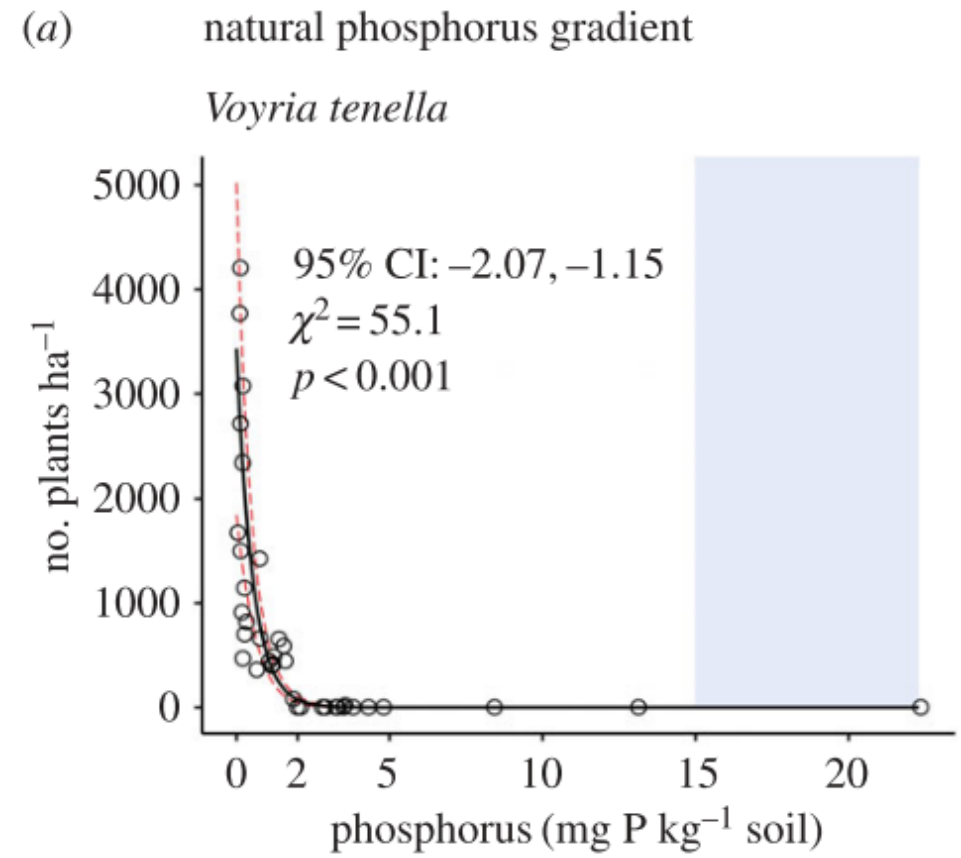
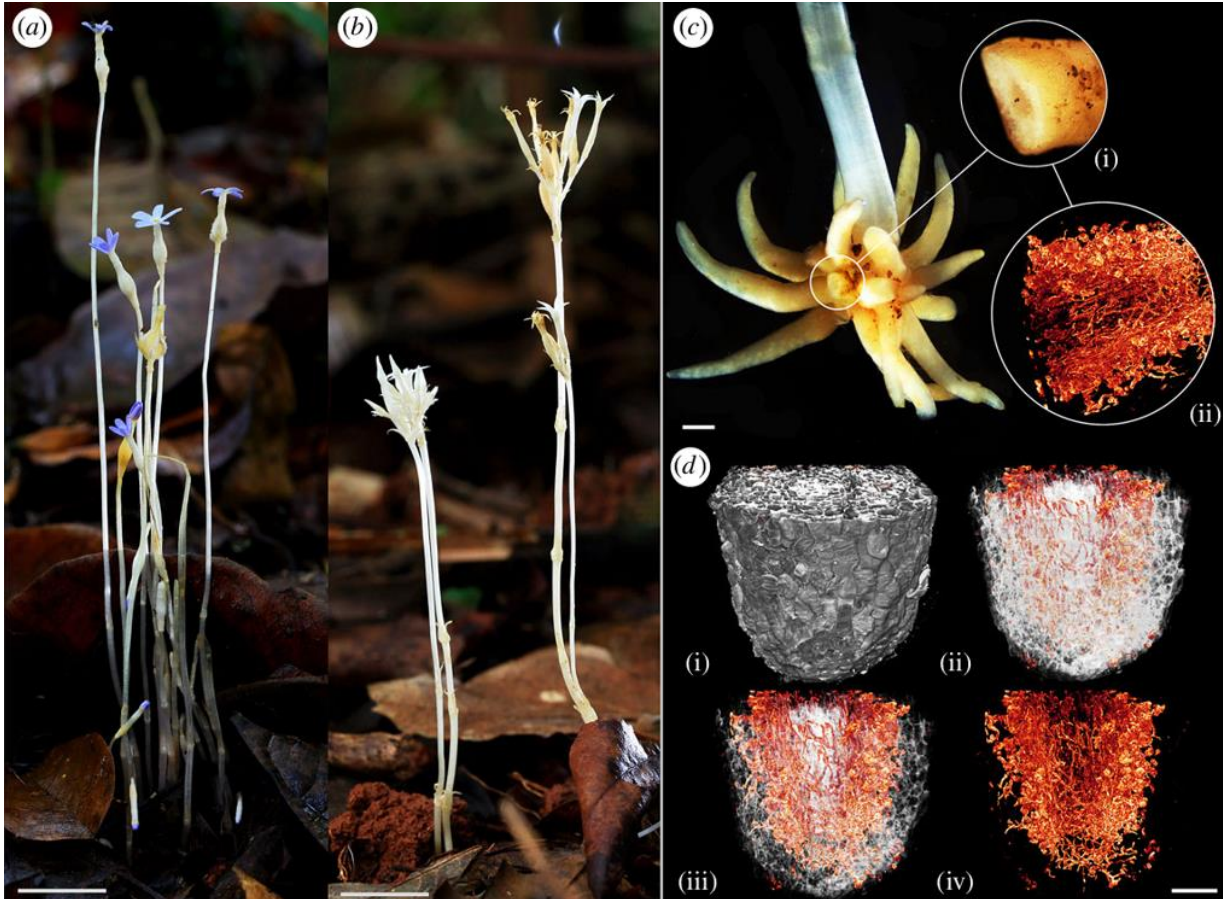

Vroegste landplanten:

- Geen wortels
- Moesten voor het eerst voeding en water opnemen uit bodem
- Gebruikten daarvoor mycorrhizaschimmels

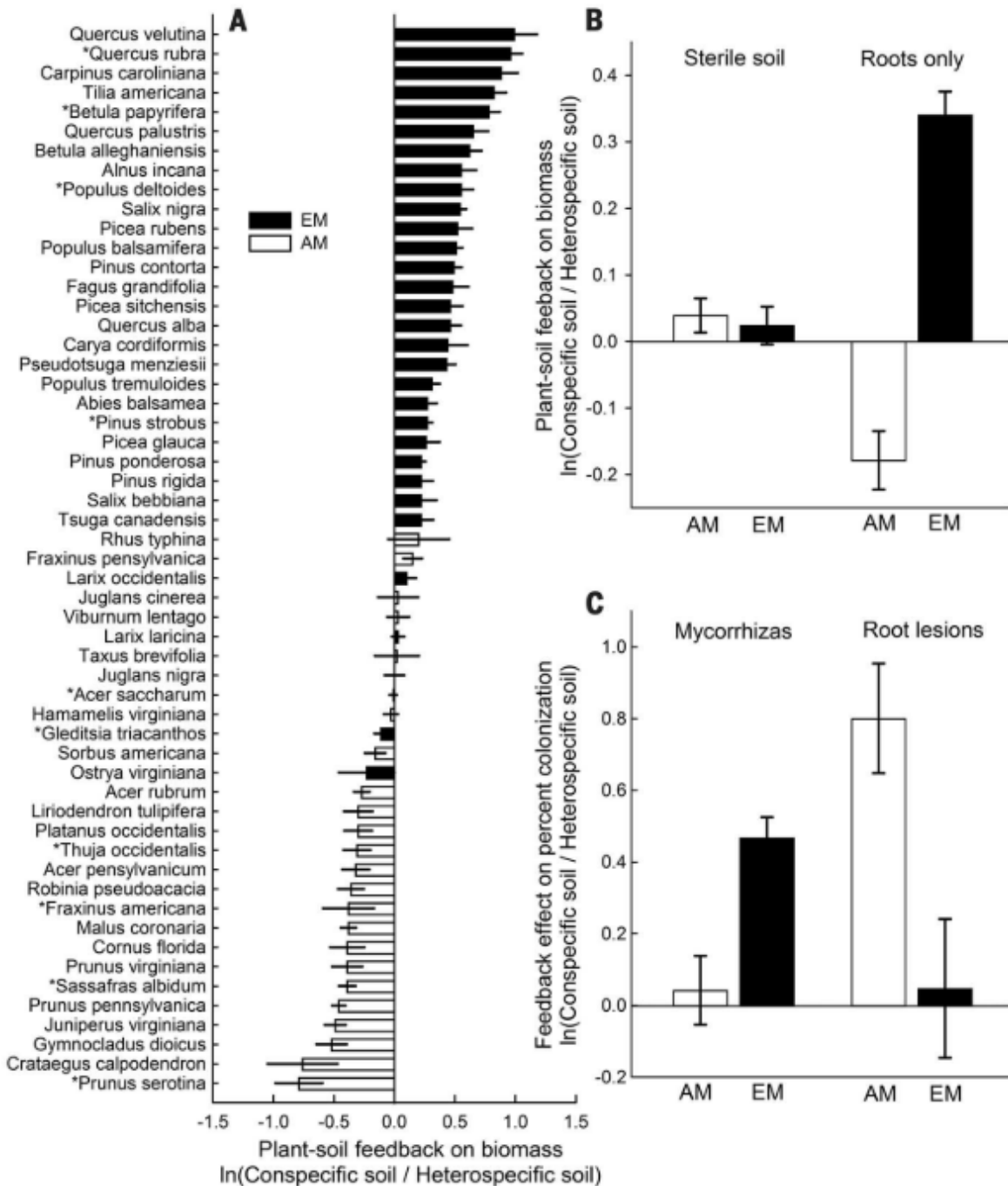

- Hogere planten hebben wortels ontwikkeld, maar de symbiose met mycorrhizaschimmels aangehouden
- Sommige zijn hun wortels weer verloren:

Plant-bodem feedback en de rol mycorrhiza's

- Nadruk op wisselwerking tussen planten (identiteit), invloed op bodembiodiversiteit, en terugkoppeling naar planten
- In hoeverre bodem “geconditioneerd” door een plantensoort, een positieve of negatieve invloed op die soort heeft t.o.v. andere soorten
- Mycorrhizas spelen een belangrijke rol

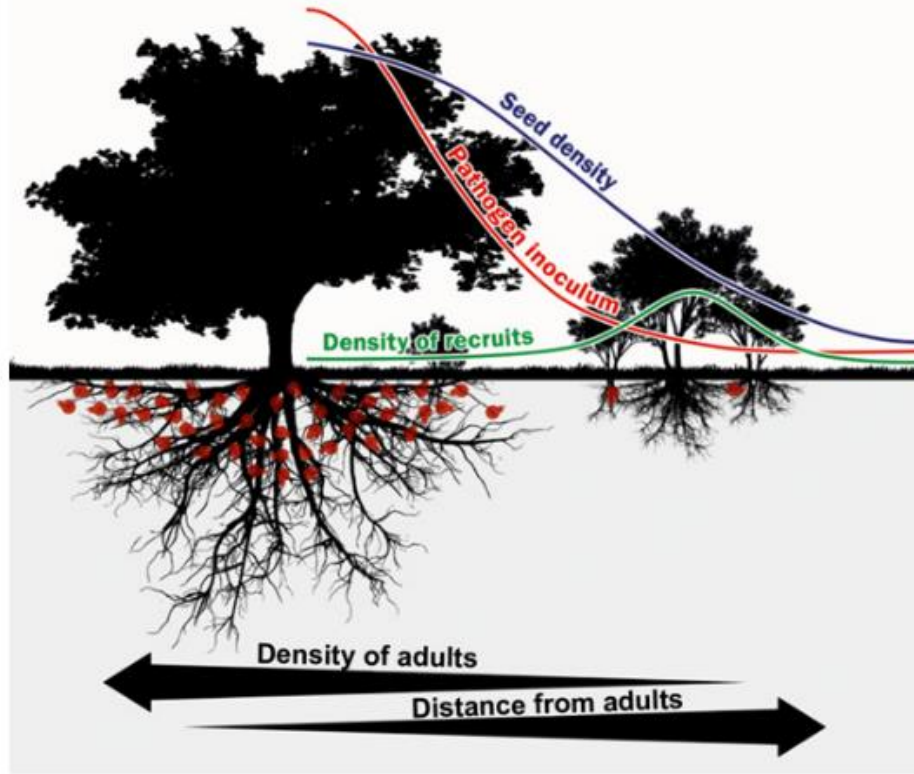

Plant-bodem feedback o.i.v. mycorrhizas

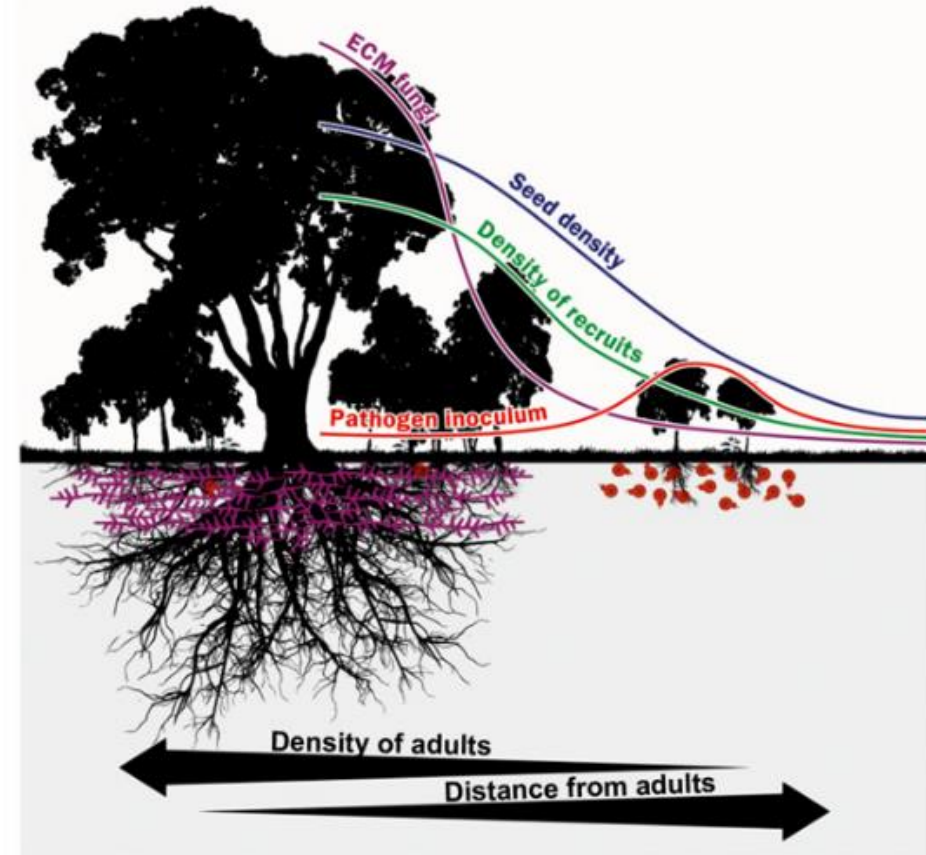
- Voor ECM zaailingen is feedback voornamelijk positief
- Voor AM zaailingen is feedback voornamelijk negatief
- ECM: soortspecifiek
- AM: niet-soortspecifiek, effect gestuurd door soortspecifieke pathogenen

Sterk effect op diversiteit

(a) Negative density dependence

(b) Monodominance

Laliberte et al. 2014

In hoeverre kunnen deze inzichten helpen in natuurherstel?

In hoeverre kunnen deze inzichten helpen in natuurherstel?

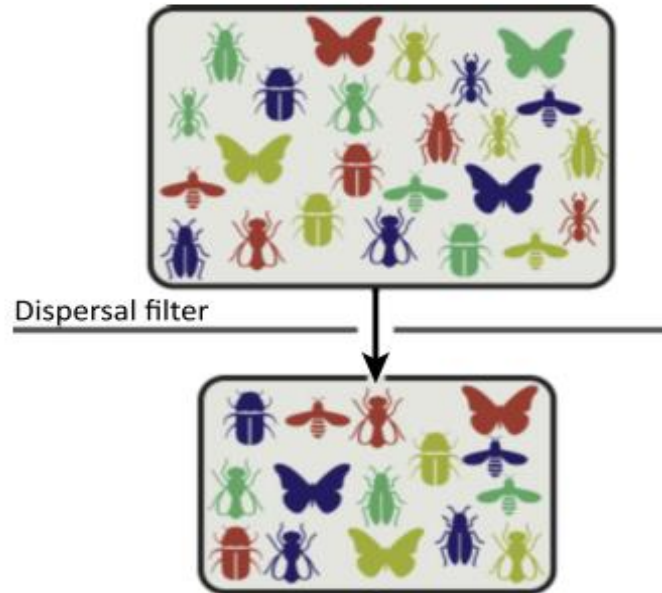
Landbouwgebied omvormen
naar natuur

Veel uitdagingen, “dode”
bodem en heel voedselrijke
omstandigheden

Hoe worden deze
biologische systemen
gevormd en onderhouden?

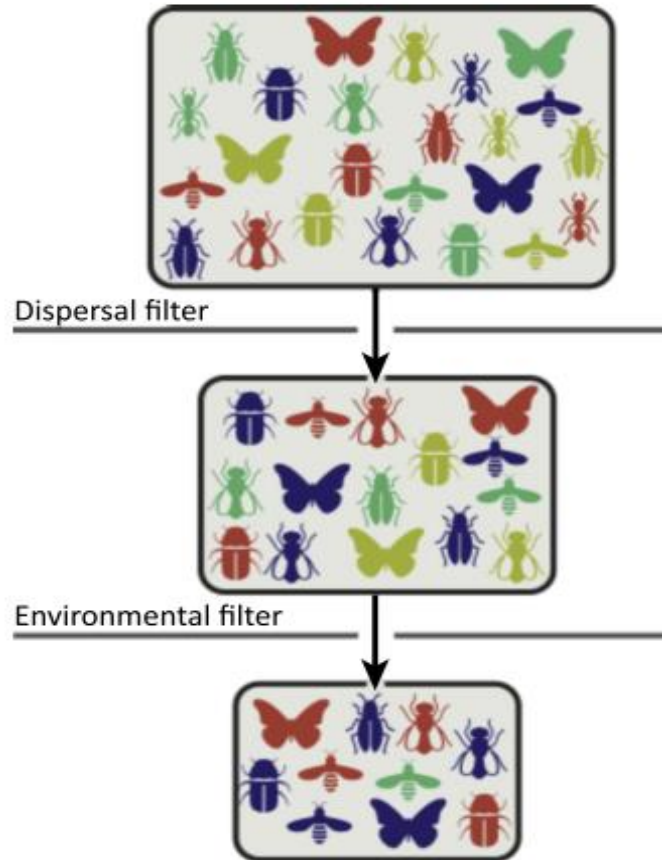
“Community assembly” - gemeenschapsvorming

Soorten moeten arriveren

Cadotte and Tucker 2017

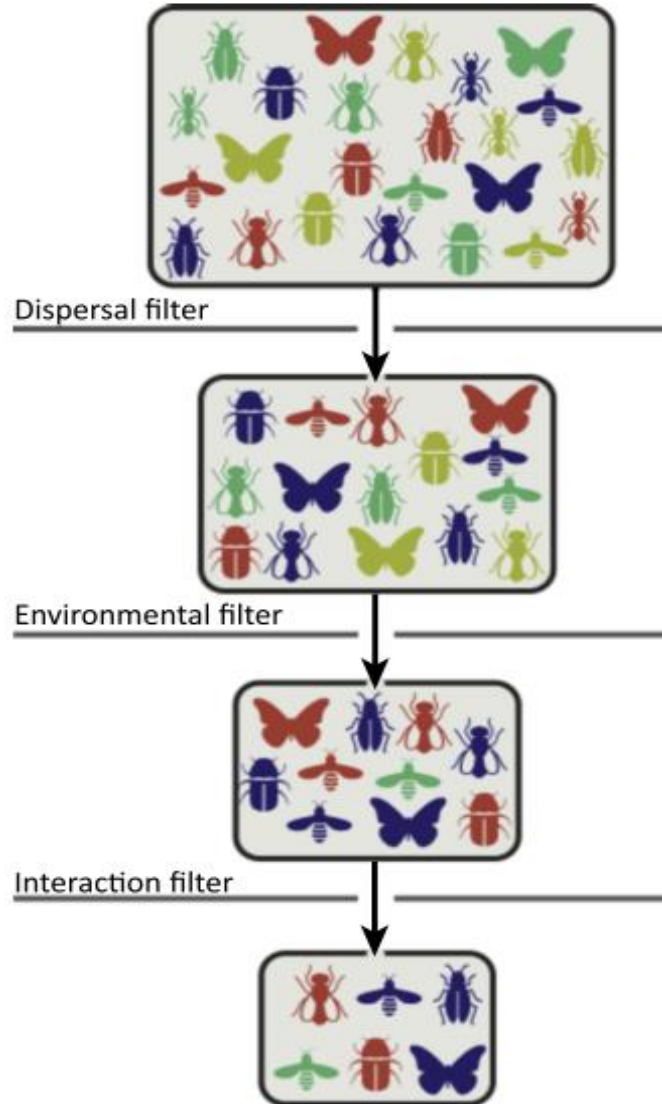
Community assembly

Ze moeten zich kunnen vestigen

Cadotte and Tucker 2017

Community assembly

Ze moeten competitie aankunnen

Cadotte and Tucker 2017

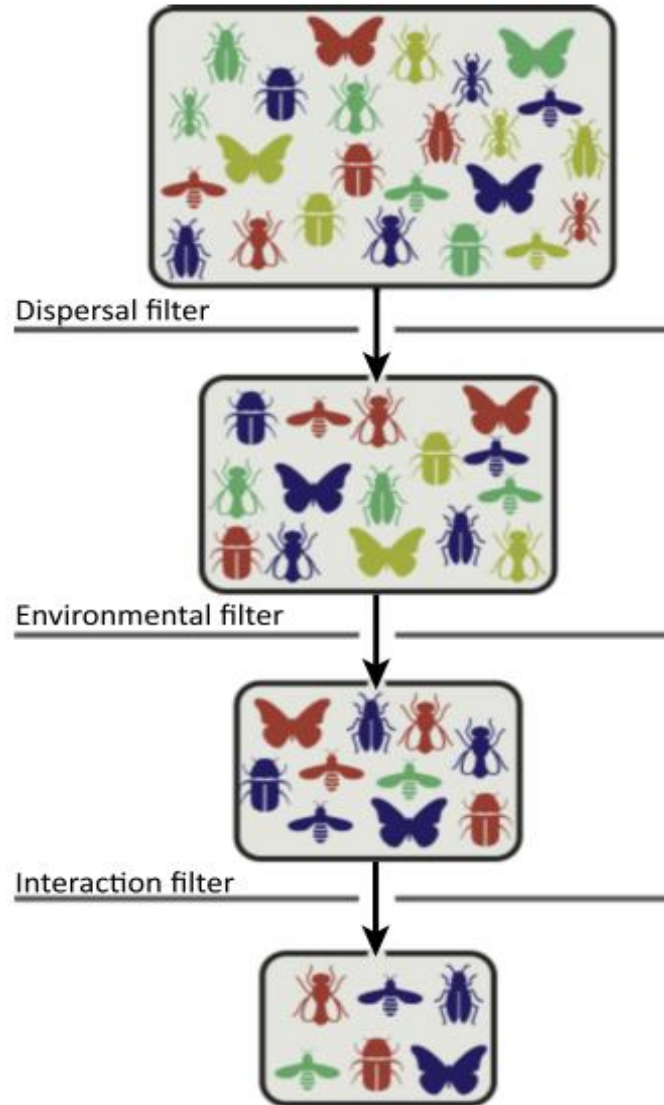
Interactie-filter

- Niet enkel competitieve exclusie, er zijn ook positieve en indirecte interacties, zoals gezien bij mycorrhizas!

Ericoide mycorrhiza: kunnen voedingsstoffen vrijmaken uit moeilijk afbreekbaar organisch materiaal

Community assembly

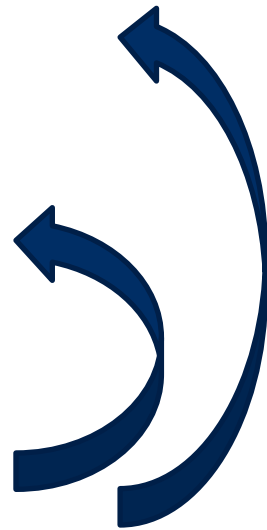

Biotische interacties:

Kunnen “omgevingsfilter” **aanpassen**

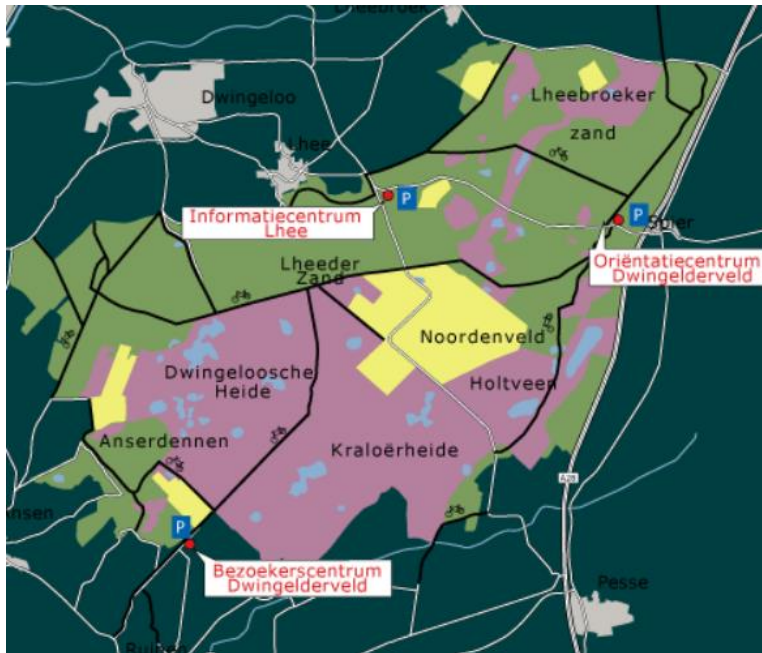
Ook tijd speelt nu een belangrijkere rol
in wisselwerking

- wie er **eerst** is bepaalt verder verloop
van cascade)

Heide herstel

- Belangrijk vanuit toegepast perspectief – kunnen we het?
- Ook uit fundamenteel oogpunt – hoe werkt het systeem?

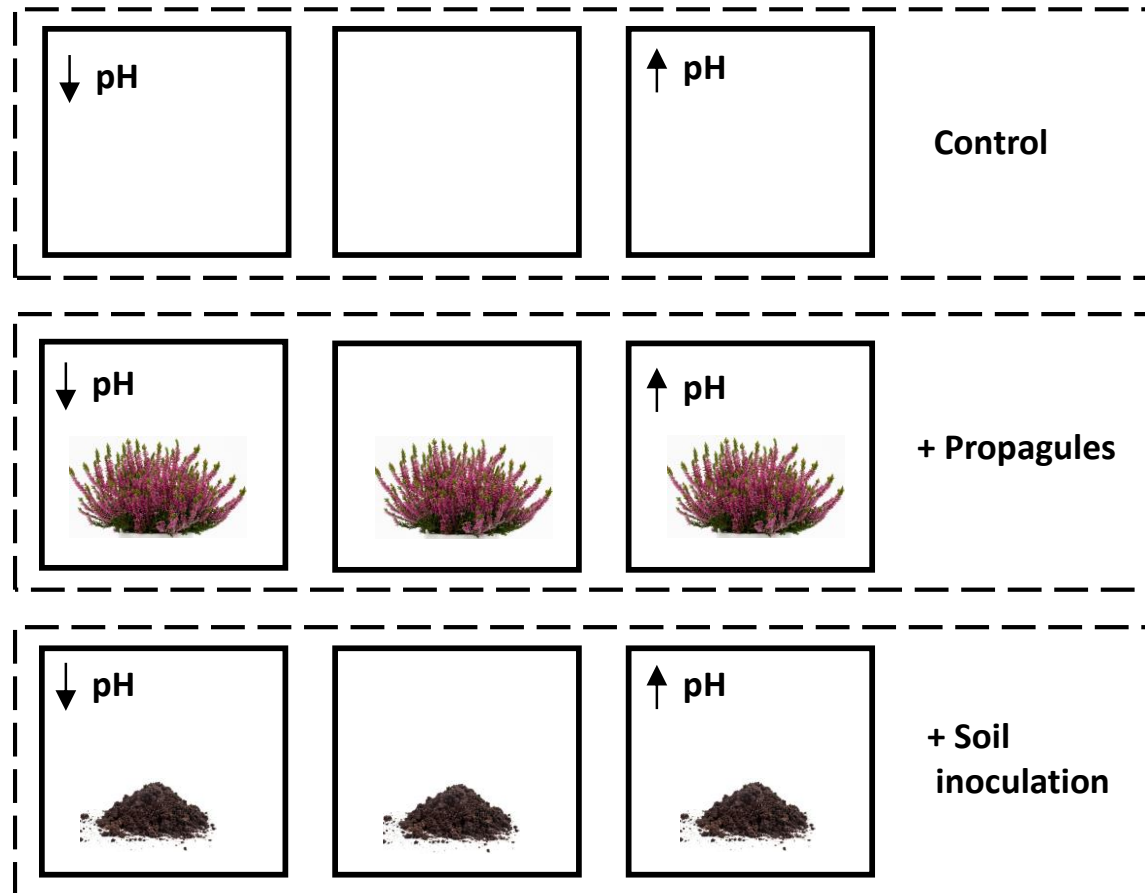
After extensive studies: Removal of 30-40 cm of nutrient rich topsoil in 2011, restoration of original hydrology by closing drainage ditches (Weijters et al., 2008)

Experiment i.s.m. OBN/Provincie Drenthe/
Nationaal park Dwingelderveld/B-Ware
Rudy Van Diggelen, Maaïke Weijters

Behandelingen toegepast in 2011

- **Abiotische behandelingen:**
- **pH was verhoogd of verlaagd door toevoeging van kalk of elementair zwavel**

- **Biotische behandelingen:**
- **Ofwel alleen bovengronds planten (heide) materiaal was toegevoegd (“hay”)**
- **Of een kleine hoeveelheid goed-ontwikkelde heidebodem werd toegevoegd (“soil”)**

- **Opgevolgd gedurende zes opvolgende jaren:**
- **Samenstelling van vegetatie en bodemschimmels**

Schematische weergave behandelingen

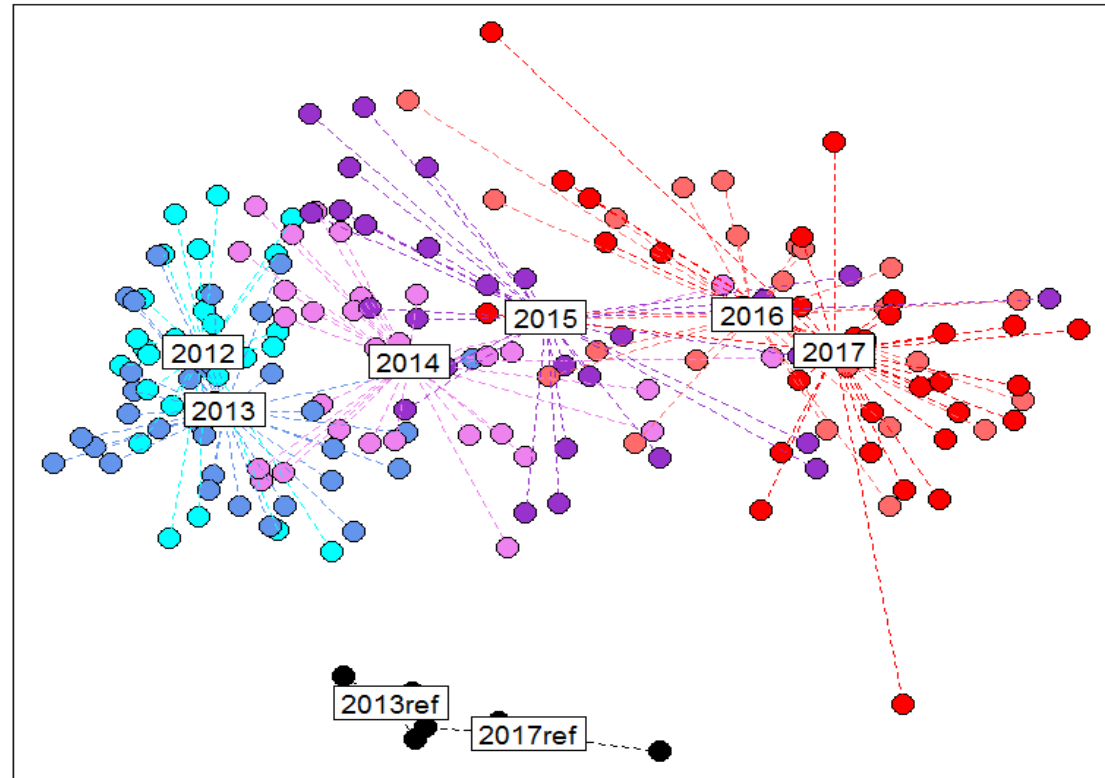
10 x 10 m plots

x 3 reps

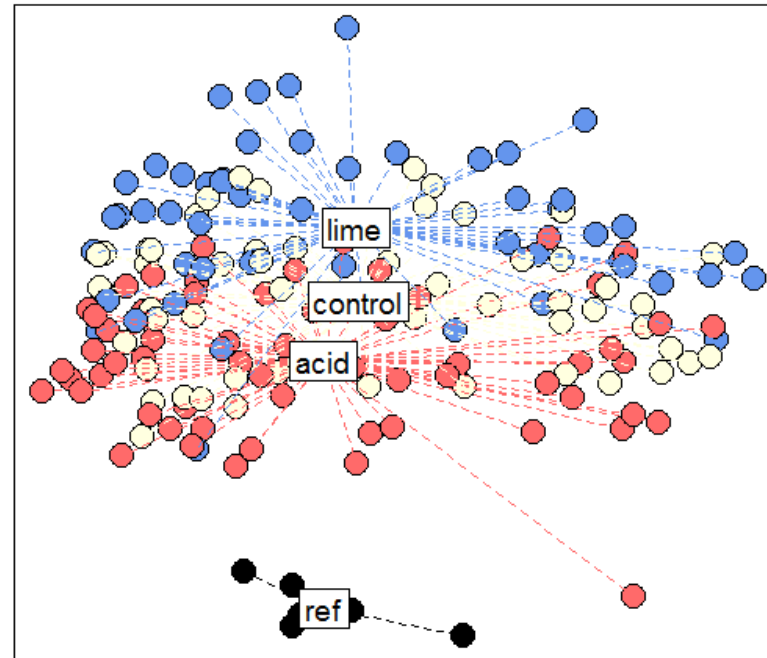
Heide vestigde zich, maar varieerde tussen behandelingen

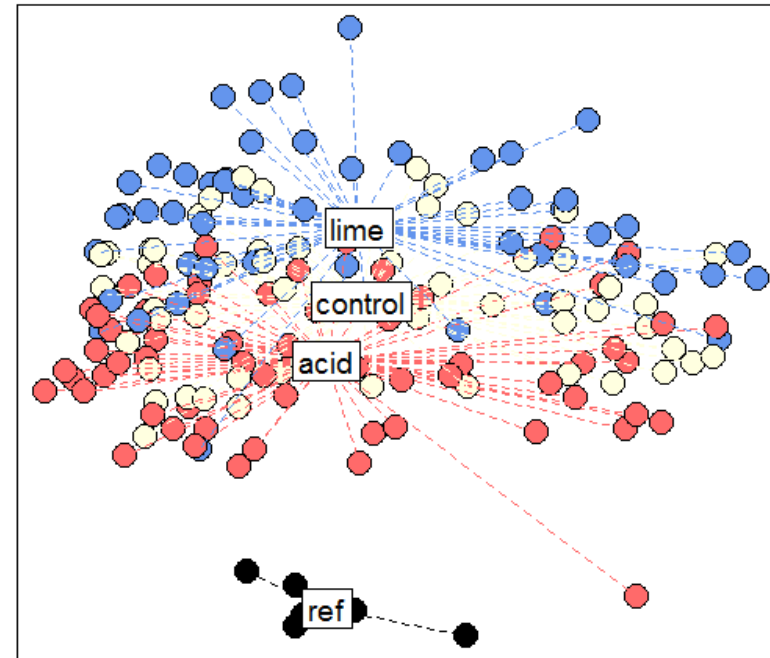
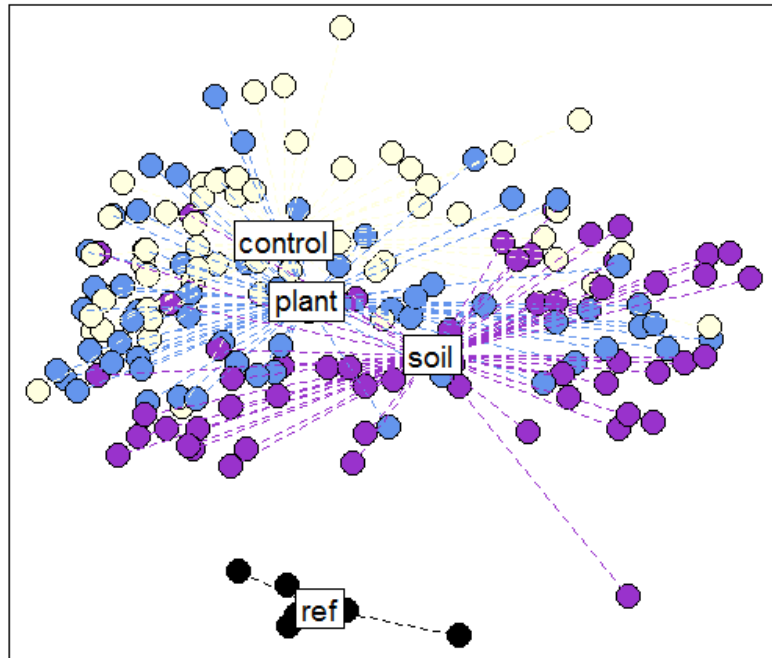
Schimmels gingen door een sterke temporele successie

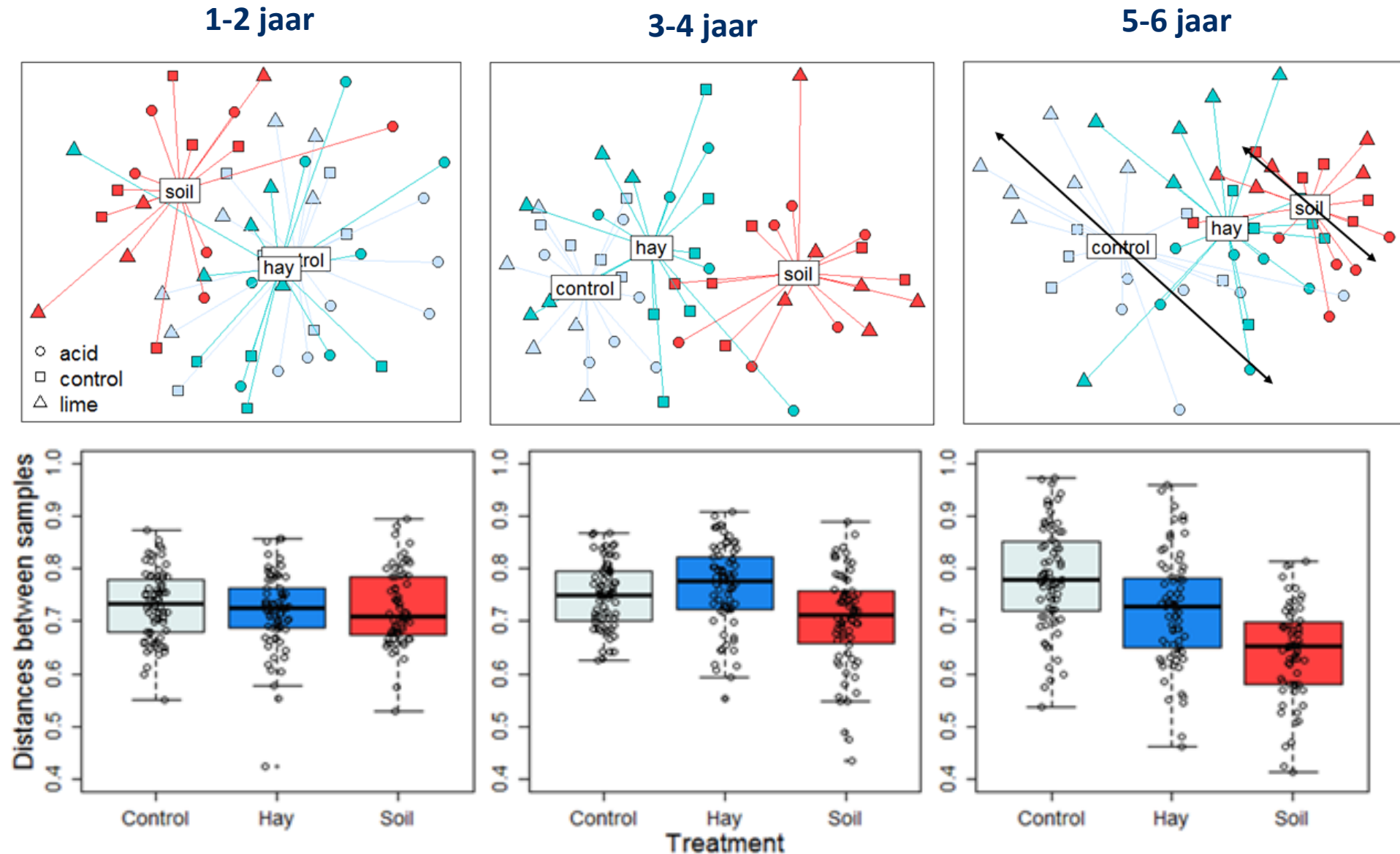
Duidelijk effect van abiotieke behandeling

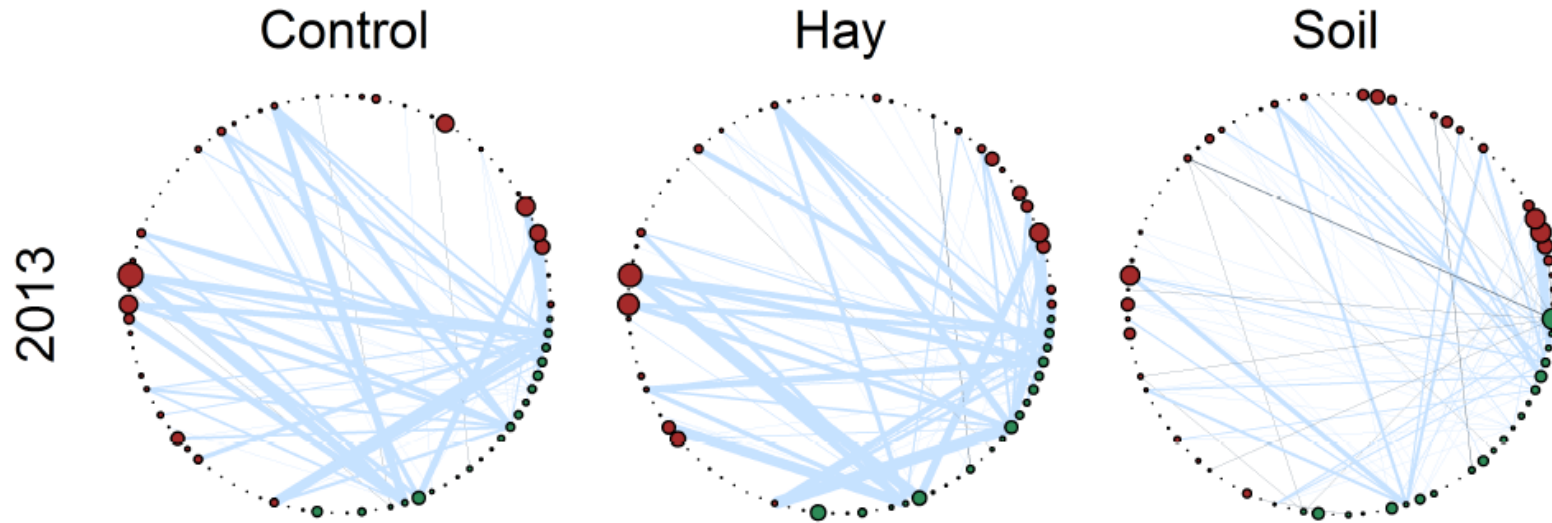
Ook voor de biotische behandelingen

Bodem-toevoeging leidt tot convergentie van schimmelmicrobiomen

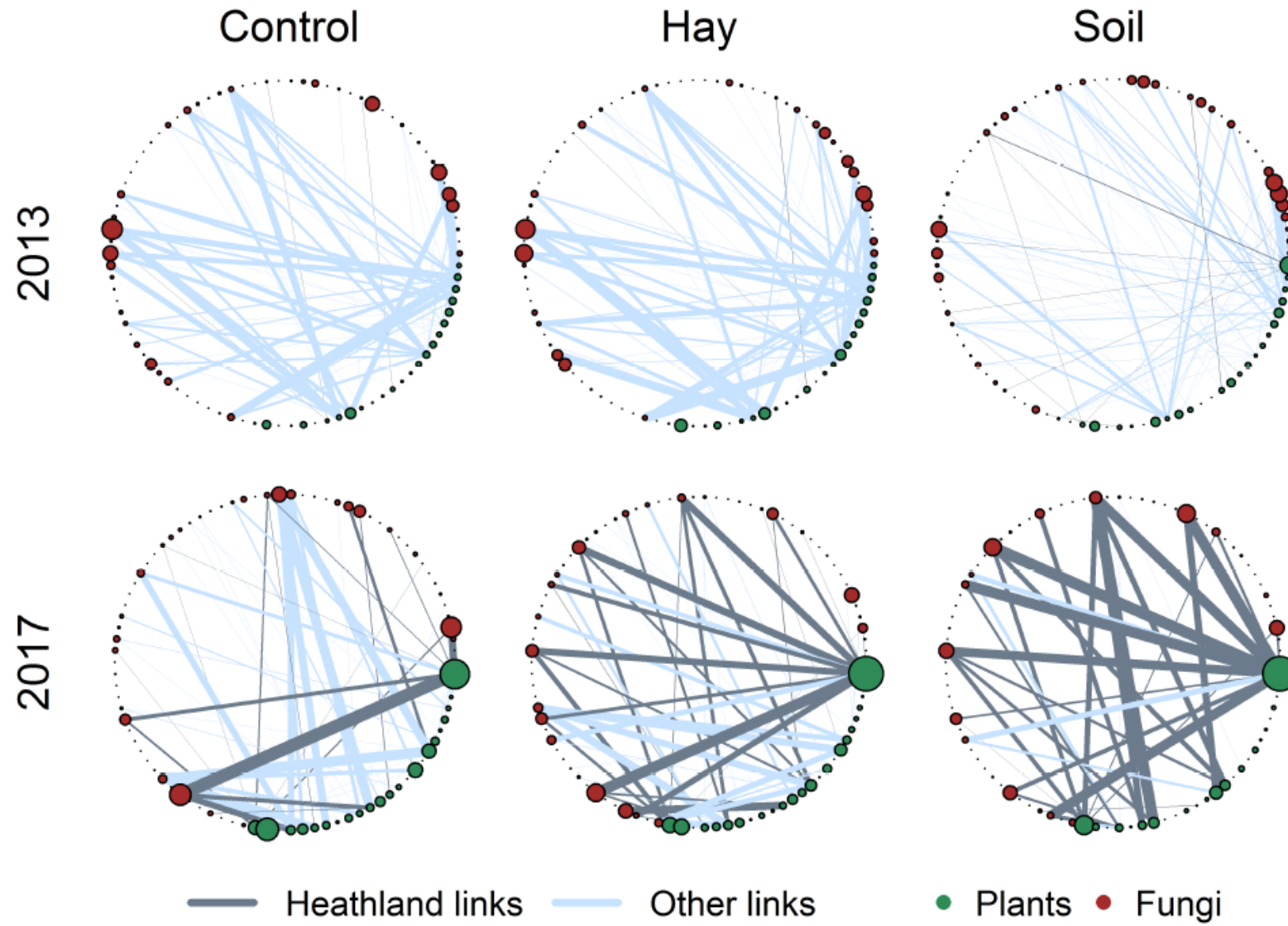

- **Effect van pH (omgevingsfilter) is afhankelijk van welke biota werden toegevoegd.**

- **Mogelijke rol van positieve plant-bodem interacties?**

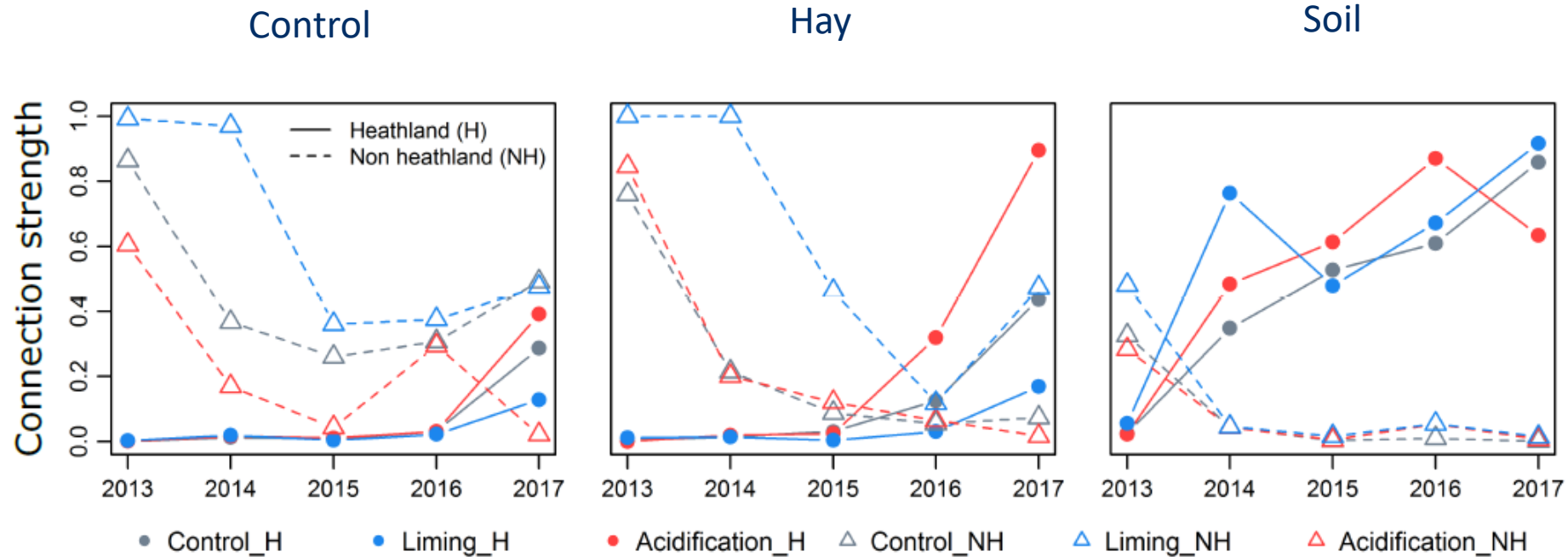

Correlatie-netwerk tussen planten en schimmels, onderscheiden tussen “typische” heide
Planten en schimmels en anderen

— Heathland links — Other links ● Plants ● Fungi

Zelfde analyse, waarbij de verbondenheid van het netwerk door de tijd heen
 Wordt getoond in samenhang met de verschillende pH-behandelingen (kalk en zwavel)

Conclusies

- **Initiele aanwezigheid van relevante bodem-biota had een blijvend effect op de gemeenschapsdynamiek door de tijd heen (ondanks veld-studie)**
- **Doorslaggevende rol voor interacties tussen planten en schimmels (e.g. feedbacks)**
- **Deze interacties kunnen omgevingsfilter (gedeeltelijk) overstemmen**
- **Yay to microbes!!!**

Dank aan

- Alle onderzoekers en organisaties die bij hebben gedragen aan getoonde data
- Bosgroep Zuid Nederland

Thanks for your attention!

hoe kunnen we het voordeel van (mycorrhiza) schimmels optimaliseren?

- Idealiter zou je de werkzame schimmels identificeren en isoleren
- Veel producten op de markt, maar werkzaamheid vaak niet zorgvuldig getest

- Bijvoorbeeld, sommige bevatten maar ~ 1 spore per gram, zal zeer weinig doen!